

На завершення ми дійшли до висновку, що сьогодні не існує простих, єдиних і придатних для всіх умов управління показників ефективності інноваційної діяльності та меж її розвитку. Проте можна виявляти й оцінювати взаємозв'язок чинників ефективності впровадження інновацій з метою найкращого узгодження їх дії, що впливає на ефективність праці та стабільну ділову психологію. Ось чому недоречно створення конкретної методики виявлення інтегрального впливу сукупності нововведень. Доцільним є аналіз позитивного облегшення праці, що спрямований на прибуток ключовими показниками виробничо- господарської діяльності підприємств за той чи інший проміжок часу.

Список використаних джерел:

1. Акселератор vs бізнес-інкубатор [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hubs.ua/starter/akselerator-vs-biznes-inkubator-21224.htm>
2. Джерела фінансування стартапів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bizua.org/266/dzherela-finansuvannya-startapiv>.
3. Краудфандинг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ain.ua/tag/kraudfanding>.
4. Морозов А.В. Деловая психология. Курс лекций: Учебник для высших и средних специальных учебных заведений. – СПб.: Союз, 2000. – 576 с.
5. Правило трех F – золотое правило ведения успешного бизнеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.miond.de/pravilo-treh-f/>.
6. Финансирование стартапа в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biggggidea.com/practices/1201/>.

Щербан Т.Д.

доктор психологічних наук, професор;

Дем'ян Я.Ю.

*кандидат економічних наук, викладач,
Мукачівський державний університет*

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВУ ТРИВОЖНОСТІ У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ

В ранній юності проблема планування свого майбутнього стає надзвичайно актуальною. Саме тому, що людина є відповідальною за формування власного смислового визначення і за його реалізацію, особистісне становлення визначає форму реалізації себе у світі – самовизначення. Стало загальноприйнятим розглядати особистісне самовизначення психологічним новоутворенням раннього юнацького віку, оскільки саме у самовизначенні полягає те саме істотне, що з'являється в обставинах життя старшокласників, у вимогах до кожного з них.

Головні досягнення в соціально-психологічному розвитку юнаків (внутрішня духовна сила, самоусвідомленість, готовність до самостійного

дорослого життя) виразно супроводжуються тривожністю, емоційністю. Тривожність обумовлена, в першу чергу, вирішенням основної проблеми даного віку – побудові життєвої перспективи, а саме усвідомленням власних можливостей щодо її реалізації (або щодо реалізації життєвих цінностей).

Мета дослідження полягає в дослідженні гендерних відмінностей вияву тривожності в процесі становлення життєвих перспектив.

Дана проблема знайшла своє відображення у працях багатьох психологів, а саме С. Холла, Е. Шпрангера, Ш. Бюллер, К. Левіна, Ж. Піаже, Е. Еріксона, П.С. Віготський, О.М. Леонт'єв, Б.Г. Анан'єв, Д.Б. Ельконін, Л.І. Божович. Науковці розглядають даний період з точки зору зміни соціальної позиції особистості. Активні пошуки свого місця в житті, планів на майбутнє на основі визначення покликання – все це й створює особливу соціальну ситуацію формування особистості у даний віковий період.

Побудова юнаком своєї життєвої перспективи безпосередньо пов'язана з його уявленням про доступність тих чи інших цінностей у реальному майбутньому. Якщо оцінка юнаком важливості (цінності) тієї чи іншої сфери життя не співпадає з його уявленням про доступність цієї сфери для себе, то можна говорити про наявність у нього психологічної проблеми в цій області.

Тривожність як риса особистості, означає мотив або придбану поведінкову диспозицію, яка зобов'язує індивіда до сприйняття широкого кола об'єктивно безпечних обставин, як такі що містять загрозу, спонукаючи реагувати на них станами тривоги, інтенсивність яких не відповідає величині реальної небезпеки. Шкала реактивної і особистісної тривожності Спілбергера є унікальною методикою, що дозволяє диференційовано вимірювати тривожність і як особистісну властивість, і як стан.

Дослідна робота спрямовувалася на аналіз гендерно-вікових відмінностей вияву тривожності. Вибірку досліджуваних склали учні Мукачівської гімназії в кількості 60 осіб, з них 29 дівчат та 31 хлопець. Для аналізу гендерних відмінностей визначення тривожності використано методику Ч.Д. Спілберга, Ю.Л. Ханна [4].

Отримані результати підтверджують відсутність єдиного тренду тривожності у юнацтві, адже існує ряд досліджень, де саме хлопці демонструють вищий рівень тривожності. Це дозволяє гіпотетично передбачати, що рівень тривожності є надзвичайно багатомірним феноменом, що має безліч факторів впливу, серед яких саме вікові особливості не є найбільш вагомим. Пошук факторів тривожності не був метою даного дослідження, тому базовим висновком ми вважаємо фіксацію факту підвищеної тривожності у досліджуваних респондентів обох статей, гомогенність вибірки та демонстрацію дівчатами вищого рівня тривожності взагалі, і особистісної зокрема.

Отримані результати, що свідчать про вищий рівень прояву тривожності у дівчат спонукають нас зробити припущення про те, що у них є більше страхів, тривожності та побоювань з приводу свого майбутнього. Оскільки тривожність це почуття страху і побоювання насамперед за майбутнє, тому немає більш ефективного психологічного шляхи впливу на ці особистісні якості, ніж зміна ставлення людини до майбутнього, формування та корекція майбутньої

перспективи, а отже, і життєвої перспективи [1]. Перспективою подальшої роботи вважаємо необхідність розробки та апробації програми корекції тривожності у старших школярів.

Список використаних джерел:

1. Головаха Е.И. Жизненная перспектива и ценностные ориентации личности / Е.И. Головаха // Психология личности в трудах отечественных психологов. – СПб.: Питер, 2000. – С. 256-269.
2. Корнієнко І.О. Компоненти життєвого простору підлітків і юнаків / І.О. Корнієнко // Сучасні проблеми екологічної психології: місто та мегаполіс як середовище життєдіяльності: тези XI міжнародної науково-практичної конференції (14-16 травня). – Київ-Вінниця, 2015. – С. 32-35 – [Електронний ресурс].
3. Черняк О. Гендерна соціалізація. Підлітковий досвід / О. Черняк // Психолог. 2012. – № 10. – С. 46-49.
4. Ханін Ю. Исследование тревожности в спорте / Ю. Ханін // Вопросы психологии. 1978. – № 6. – С. 94-105.
5. Щербан Т.Д. Самосприйняття юнаків / Т.Д. Щербан, О.В. Ковач // Наука та освіта: актуальні проблеми досліджень на сучасному етапі: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19-20 травня 2016 року / гол. ред. Т.Д. Щербан. – МДУ, 2016. – С. 239-241.